

Tagasipöörduva teadlase taotluste hindamisjuhend

1. Reguleerimisala

- 1.1. Käesoleva hindamisjuhendiga kehtestatakse tagasipöörduva teadlase toetuse taotluste hindamise kriteeriumid ning hindamise ja paremusjärjestuse moodustamise põhimõtted.
- 1.2. Käesolevas juhendis reguleerimata küsimustes on Sihtasutusel Eesti Teadusagentuur (edaspidi teadusagentuur) õigus langetada kaalutletud otsuseid, kaasates vajadusel eksperte.

2. Taotluste hindamine

- 2.1. Taotluste hindamine toimub Eesti Teadusinfosüsteemis (edaspidi ETIS).
- 2.2. Kõiki taotlusi hinnatakse samade kriteeriumide alusel ning tuginedes samadele menetlusreeglitele, et tagada kõikide taotluste võrdne kohtlemine.
- 2.3. Taotluste lõpliku paremusjärjestuse moodustamisel arvestatakse kogu asjakohast teavet ja võrreldakse taotlusi ühtse paremusjärjestuse kontekstis. Ekspertkomisjon ja hindamisnõukogu võivad taotluste hindamisel kasutada taustamaterjalina tagasipöörduva teadlase bibliomeetriliste näitajate ülevaadet.
- 2.4. Taotluste hindamine on kolmeastmeline:
 - 2.4.1. igale taotlusele koostavad retsensioonid vähemalt kaks sõltumatut retsensenti;
 - 2.4.2. ekspertkomisjon koostab igale taotlusele koondhinnangu, võttes aluseks retsensioonides antud hinded ja nende põhjendused, kuid need ei ole ekspertkomisjonile siduvad;
 - 2.4.3. hindamisnõukogu annab igale taotlusele lõpphinnangu, võttes aluseks ekspertkomisjoni koondhinnangu, kuid see ei ole hindamisnõukogule siduv, ning kinnitab taotluste ühtse paremusjärjestuse;
 - 2.4.4. Võrdse punktisummaga taotluste paremusjärjestusse seadmisel lähtub hindamisnõukogu punktis 4.3 kirjeldatud põhimõtetest.

3. Hindamiskriteeriumid ja hindamiskaala

3.1. Hindamiskriteeriumid

Taotluste hindamisel tuleb lähtuda järgmistest hindamiskriteeriumidest ning hindeid tuleb põhjendada. Põhjendamisel lähtutakse alakriteeriumidest (punktid 1.1, 1.2 jne). Juhul, kui hinne jääb kahe täisarvulise hinde vahele (nt hinne „Väga hea-suurepärane“), tuleb põhjendada, mis jäi puudu kõrgemast täisarvulisest hindest (nt „Suurepärane“).

Kriteerium	Alakriteeriumid	Hindeskaala
1. Uurimisprojekti teaduslik põhjendus , sh originaalsus ja idee asjakohasus, potentsiaalne panus uurimisvaldkonna arengusse; eesmärkide selgus ja ambitsioonikus	<p>1.1. Kui hästi ja selgelt on taotlus põhjendatud?</p> <p>1.2. Kui täpselt on selles määratletud uurimisküsimused ja/või (v.a põhjendatud erandjuhtudel) hüpoteesid?</p> <p>1.3. Kui ambitsioonikad on projekti eesmärgid?</p> <p>1.4. Milline on projekti panus teadusvaldkonna arengusse?</p> <p>1.5. Mil määral on projektiidee uurimisvaldkonna kontekstis originaalne ja/või relevantne?</p> <p>1.6. Teised esile tõstmist vääriavad tähelepanekud.</p>	1 kuni 5
2. Uurimisprojekti teostatavus (tööplaan, riskianalüüs), sh meetodid, ressursid ja taristu	<p>2.1. Kui sobivad ja asjakohased on kavandatud uurimismeetodid?</p> <p>2.2. Kui läbimõeldud ja eesmärgipärane on tööplaan ning ülesannete jaotus?</p> <p>2.3. Kui hästi on teadvustatud võimalikke teaduslikke või metodoloogilisi probleemvaldkondi ning kirjeldatud riskide maandamise meetmeid ja varuplaani?</p> <p>2.4. Mil määral toetab uurimistöö keskkond, sh teadustaristu, kavandatud projekti eesmärkide saavutamist?</p> <p>2.5. Teised esile tõstmist vääriavad tähelepanekud.</p>	1 kuni 5
3. Tagasipöörduva teadlase pädevus ja potentsiaal , sh tema viimase 10 aasta teadustegevus	<p>3.1. Milline on tagasipöörduva teadlase teadussaavutuste tase viimasel 10 aastal?</p> <p>3.2. Kui sobiv on kavandatud projekti edukaks elluviimiseks tagasipöörduva teadlase teaduslik pädevus ja senine uurimistöö (nt järel doktorantuuri või sellega võrreldav teadustöö) kogemus, riiklikes ja/või rahvusvahelistes uurimisprojektides osalemine (võttes arvesse seda, et tagasipöörduval teadlasel ei pea olema varasemat uurimisrühma juhtimise ega juhendamise kogemust)?</p> <p>3.3. Kui hästi ja piisavalt on tagasipöörduv teadlane kavandanud projektis tegevusi oma edasise teadlaskarjääri arendamiseks ning edukaks rühmajuhiks kujunemiseks (erialaste ja ülekantavate pädevuste arendamine, koolitused, rühma liikmete, sh doktorantide juhendamine, sektoritevaheline koostöö jne)?</p> <p>3.4. Teised esile tõstmist vääriavad tähelepanekud.</p>	1 kuni 5
4. Teaduseetika , sh uurimisprojekti elluviimisega	<p>4.1. Kas taotluses on piisavalt, hoolikalt ja asjakohaselt hinnatud seda, kas projektis</p>	0 kuni 1

<p>kaasnevad võimalikud eetilised riskid; asjaomase eetikakomitee läbivaatust või kooskõlastust vajavate uurimismeetodite kasutamine (vastava kooskõlastuse vajadust kontrollib eksperdikomisjon); uurimustöö puutumus Nagoya protokolliga</p>	<p>tõstatuvad teaduseetika küsimused (nt inimeste osaluse ja loomadega seotud küsimused; soolise, vanuselise, kultuurilise jmt mitmekesisuse küsimused; poliitilised, usulised, ühiskondlikud, ajaloolised ja teised tundlikud teemad; loodusliku mitmekesisuse säilitamine, keskkonnaalane sekkumine jne)?</p> <p>4.2. Kas taotluses on kirjeldatud tegevuskava, millest juhindutakse teaduseetika juriidiliste nõuete tagamisel (nt eetikakomitee kooskõlastus, konkreetsed uuringuprotokollid jne) ja selgitatud, kuidas neid nõudeid projekti jooksul täidetakse?</p> <p>4.3. Kas taotluses on piisavalt, hoolikalt ja asjakohaselt käsitletud võimalikke teaduseetikaga seotud riske, mis võivad projekti jooksul tekkida (nt tõendid ja autorsuse küsimused, andmete ja intellektuaalomandi omandiõigus jne)?</p> <p>4.4. Teised esile tõstmist väärivad tähelepanekud.</p>	
<p>5. Teadusandmete haldamine, sh teadusandmete loomise, kogumise, haldamise, säilitamise ja kaitsmisega seotud küsimused; kas teadusandmeid jagatakse või tehakse avalikult kasutatavaks ja mil viisil</p>	<p>5.1. Kas taotluses on piisavalt, hoolikalt ja asjakohaselt kirjeldatud teadusandmete haldamisega seotud küsimusi, sh teadusandmete säilitamist ja varundamist, kaitsmist, andmetega seotud õiguste küsimusi, (asutusesiseseid) avaandmete reegleid jne?</p> <p>5.2. Kas taotluses on kirjeldatud tegevuskava, millest juhindutakse andmehalduse juriidiliste nõuete tagamisel (nt tundlike andmete kogumine, haldamine, säilitamine ja hävitamine; valdkonnaspetsiifilised andmekaitse nõuded jne) ja selgitatud, kuidas neid nõudeid projekti jooksul täidetakse?</p> <p>5.3. Teised esile tõstmist väärivad tähelepanekud.</p>	<p>0 kuni 1</p>
<p>6. Olulisus Eesti kultuurile, ühiskonnale ja/või majandusele</p> <p><i>Seda kriteeriumi hindavad ainult eksperdikomisjon ja hindamisnõukogu.</i></p>	<p>6.1. Kui konkreetselt ja asjakohaselt on taotluses kirjeldatud uute teadmiste vajalikkust, sh projekti teadusvälist olulisust Eestile (arvestades uurimissuuna ja -teema spetsiifikat)?</p> <p>6.2. Kui olulised on projekti eeldatavad tulemused Eesti kultuurile, ühiskonnale ja/või majandusele? Tulenevalt uurimissuuna ja/või -teema spetsiifikast sõltub olulisuse määramisest ühele või mitmele järgnevatest küsimusest:</p>	<p>1 kuni 5</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Kas projekt käsitleb olulisi aktuaalseid väljakutseid (sh sotsiaalsed ja kultuurilised probleemid) siseriiklikult ja/või rahvusvaheliselt? • Kas projekti tulemused võivad parandada ühiskonna heaolu, sotsiaalset sidusust ja/või (küber)julgeolekut? • Kas projekti tulemused võivad aidata lahendada olulisi keskkonnavalaseid väljakutseid? • Kas projekti tulemused võivad anda tõe muudatusteks poliitikas, standardites, strateegilises planeerimises, suunistes, teenustes, käitumises jne? • Kas projekt aitab tihendada sektoritevahelist koostööd ja teadmussiiret (nt viiakse ellu koostöös Eesti TA-asutuste ja/või riigiasutuste ja/või ettevõtetega)? • Kas projekt aitab kaasa teadusvälisele innovatsioonile, sh soodustab teadusmahukat ettevõtlust? • Kas projekt võib olla mõjukas või oluline viisil, mida pole eespool mainitud (täpsustada)? <p>6.3. Kui hästi on kavandatud ja läbi mõeldud uurimistöö tutvustamisega seotud tegevused (uurimistöö tulemuste levitamist avalikkuses väljaspool teadusringkondi)?</p> <p>6.4. Teised esile tõstmist vääriivad tähelepanekud.</p>	
<p>7. Eelarve põhjendatus</p> <p><i>Seda kriteeriumi hindavad ainult eksperdikomisjon ja hindamisnõukogu.</i></p>	<p>7.1. Kas projekti eksperimentaalsus on õigesti määratletud?</p> <p>7.2. Kas projekti hinnanguline kulu on püstitatud eesmärkidega kooskõlas?</p> <p>7.3. Teised esile tõstmist vääriivad tähelepanekud.</p>	<p>0 kuni 1</p>

3.2. Hindamisskaalad ja lõpliku punktisumma kujunemine

3.2.1. Üheksaastmelist eristavat hindamisskaalat kasutatakse 1., 2., 3. ja 6. kriteeriumi hindamisel:

- suurepärase (5);
- väga hea-suurepärase (4,5);
- väga hea (4);
- hea-väga hea (3,5);
- hea (3);

- rahuldav-hea (2,5);
- rahuldav (2);
- mitterahuldav-rahuldav (1,5);
- mitterahuldav (1).

3.2.2. Kolmeastmelist eristavat hindamiskaalat kasutatakse 4., 5. ja 7. kriteeriumi hindamisel:

- sobiv (1);
- osaliselt sobiv (0,5);
- mittedsobiv (0).

3.2.3. Hinnete tõlgendus 1., 2., 3. ja 6. kriteeriumis:

Mitterahuldav (1) – taotluses on hindamiskriteeriumide mitmeid aspekte käsitletud ebapiisavalt ja/või selles on tõsiseid nõrkusi.

Rahuldav (2) – taotluses on hindamiskriteeriumide enamik aspekte käsitletud väga üldiselt ning selles esineb märkimisväärseid nõrkusi. Taotluse parandamiseks oleks vaja olulisi muudatusi ja täpsustusi.

Hea (3) – taotluses on hindamiskriteeriumide enamik olulisi aspekte käsitletud hästi, ent esineb mitmeid puudusi. Mitmed olulised aspektid vajanuks põhjalikumat ja selgemat käsitlemist. Korralik, ent mitmete küsitavustega uurimisprojekt.

Väga hea (4) – taotluses on hindamiskriteeriumide enamik olulisi aspekte käsitletud väga hästi ning võib esineda vaid üksikuid puudusi või küsitavusi. Soovitavad oleksid vähesed muudatused ja täpsustused.

Suurepärane (5) – taotlus on silmapaistvalt hästi koostatud ning vastab hindamiskriteeriumide kõikidele alakriteeriumidele parimal võimalikul moel. Erakordselt tugev taotlus kõigis selle aspektides.

3.2.4. Hinnete tõlgendus 4., 5. ja 7. kriteeriumis:

Sobiv (1) – puudusi ei esine.

Osaliselt sobiv (0,5) – esineb mõningaid puudusi või küsitavusi (põhjenduse lisamine on kohustuslik).

Mittedsobiv (0) – esineb väga olulisi puudusi (põhjenduse lisamine on kohustuslik).

3.2.5. Lõpliku punktisumma saamiseks summeeritakse kriteeriumide hinded. Kriteeriumi 6 (Olulisus Eesti kultuurile, ühiskonnale ja/või majandusele) punktiarvestuses rakendatakse koefitsienti 0,8. Lõplik punktisumma võib olla 3,8 kuni 22 punkti.

3.3. Lävend

Taotluste hindamisel kasutatakse kvalifitseerumislävendit.

3.3.1. Kriteeriumide 1, 2, 3 ja 6 kvalifitseerumislävend on enne koefitsiendi rakendamist 3 punkti (hea). Kriteeriumide 4, 5 ja 7 kvalifitseerumislävend 0,5 punkti (osaliselt sobiv). Kui taotlus jääb alla lävendi, ei kvalifitseeru see rahastamisele.

4. Kokkuvõtva hinnangu andmine ja paremusjärjestuse moodustamine

Selle osa täidab hindamisnõukogu.

- 4.1. Hindamisnõukogu koostab igale taotlusele kokkuvõtva hinnangu, milles toob välja taotluse lõpliku punktisumma ning selle kujunemise aluseks olnud olulisemad tugevused ja puudused.
- 4.2. Tuginedes taotlustele antud lõplikele punktisummadele, moodustab hindamisnõukogu taotluste ühtse paremusjärjestuse.
- 4.3. Juhul, kui taotlusvooru eelarvest ei ole võimalik rahuldada kõiki lävendi ületanud taotlusi, lähtub hindamisnõukogu rahastusettepaneku tegemisel järgmistest põhimõtetest:
 - 4.3.1. taotlused rahuldatakse paremusjärjestuse alusel;
 - 4.3.2. võrdse punktisummaga taotlused seatakse paremusjärjestusse vastavalt hindamiskriteeriumides antud hinnete, lähtudes järgmisest hindamiskriteeriumide järjekorrast: 3, 1, 2, 4, 5, 7 ja 8;
 - 4.3.3. taotlused, mis jäävad võrdsele positsioonile pärast punktis 4.3.2 kirjeldatud tegevust, seatakse paremusjärjestusse, eelistades taotlusi, millega tuuakse Eestisse teadlane, kes on eelnevalt saanud Eesti riigieelarvest rahastatud toetuse välisriigis järel doktorantuuri läbimiseks;
 - 4.3.4. taotlused, mis jäävad võrdsele positsioonile pärast punktis 4.3.3 kirjeldatud tegevust, seatakse paremusjärjestusse, lähtudes 6. hindamiskriteeriumist;
 - 4.3.5. taotlused, mis jäävad võrdsele positsioonile pärast punktis 4.3.4 kirjeldatud tegevust, seatakse paremusjärjestusse, eelistades taotlusi, milles on taotleja temast paremusjärjestuses eespool olevate taotlejate seas vähem esindatud soo esindaja;
 - 4.3.6. taotlused, mis jäävad võrdsele positsioonile pärast punktis 4.3.5 kirjeldatud tegevust, seatakse paremusjärjestusse, eelistades taotlusi, mille (alam)valdkond on paremusjärjestuses eespool olevate taotluste seas vähem esindatud;
 - 4.3.7. taotlused, mis jäävad võrdsele positsioonile pärast punktis 4.3.6 kirjeldatud tegevust ning kuuluvad rahuldatavate taotluste hulka, seatakse paremusjärjestusse loosimise teel teadusagentuuri kehtestatud korras.